

YHDISTYSOIKEUS

Heikki Halila - Lauri Tarasti

Alma Insights • Helsinki 2024

Copyright © 2024 Alma Media Finland Oy sekä tekijät
Yhteistyössä Juristiliiton Kustannus

Kansi: Aste Helsinki Oy, Outi Pallari
Taitto: Eija Lauhalahti, NotePad

ISBN 978-952-14-5137-9
ISBN 978-952-14-5138-6 (verkkokirja)

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2024

Anna kirjasta palautetta: kustannustoimitus@almainsights.fi

Ensimmäisen painoksen esipuhe

Yhdistyslakikomitea asetettiin 5. päivänä lokakuuta 1978, ja se antoi mietintönsä valtioneuvostolle 17. päivänä tammikuuta 1984. Toimimme tuon komitean sihteereinä. Komitean viimeisen toimintavuoden aikana kävi ilmeiseksi, että yhdistyslain uudistamisen sisällöstä saavutetaan laaja yhteisymmärrys. Päätimme tuolloin julkaista lain selitysteoksen, mikäli komiteatyön pohjalta syntyy uusi yhdistyslaki. Suunnitelmamme toteuttaminen on käynyt mahdolliseksi eduskunnan hyväksytyä 7. päivänä maaliskuuta 1989 uuden yhdistyslain.

Tämä teos on kirjoitettu yhdistysoikeuden systemaattiseksi yleisitykseksi ja käytännön käsikirjaksi. Vaikka teokselle on valittu käyttötarkoituksia palveleva yhdistyslain pykäläkommentaarin muoto, esille on otettu myös laissa sääntelemättä jääneitä kysymyksiä sekä yleisiä yhdistysoikeudellisia ongelmia. Järjestöpolitiikkaa ei sen sijaan käsitellä eikä kovin laajalti käytännön menettelytapakysymyksiä.

Pyrkimyksenämme on ollut, että teoksesta saa perustellun vastauksen tärkeimpiin käytännössä esiintyviin yhdistysoikeudellisiin kysymyksiin ja että se palvelisi yhdistysoikeudesta tietoa tarvitsevia alan perusteoksena. Jotta sivumäärä ei olisi paisunut kohtuuttomasti ja heikentänyt teoksen hyödynnettävyyttä järjestöelämässä, on ollut välttämätöntä tehdä valintoja. Painopiste on yhdistyksen sisäistä toimintaa koskevissa oikeuskysymyksissä.

Olemme jakaneet kirjoitustehtävän seuraavasti. Halila on kirjoittanut johdanto-osan luvut 1–4 sekä tekstit pykäliin 1–2, 5–9, 10 §:n 1 mom., 11–15, 20–26, 32–39, 48–49, 51, 58–59, 67 ja 69–70. Tarasti on puolestaan kirjoittanut johdanto-osan luvut 5–6

sekä tekstit pykäliin 3–4, 10 §:n 2 mom., 16–19, 27–31, 40–47, 50, 52–57, 60–66 ja 68. Kumpikin on lisäksi kirjoittanut omalta kohdealueeltaan ne osat, jotka eivät suoranaisesti koske mitään pykälää. Toistemme tekstejä vertaamalla ja niihin molemminpuolisesti huomautuksia tekemällä olemme pyrkineet yhdenmukaisiin ja yhteisiin tulkintoihin sekä mahdollisuuksien mukaan yhtenäiseen esitystapaan.

Teoksen valmistuttua kiitämme kaikkia niitä tutkijoita, virkamiehiä ja muita asiantuntijoita, joita olemme joutuneet kirjoitustyön aikana vaivaamaan. Erityisesti kiitämme lainopin kandidaatti Risto Riitesuota, joka on lukenut käsikirjoituksen pääosan ja esittänyt runsaasti varteenotettuja huomautuksia. Jenny ja Antti Wihurin rahastoa kiitämme saamastamme apurahasta.

Helsingissä 1. päivänä syyskuuta 1989

Heikki Halila Lauri Tarasti

Kuudennen painoksen esipuhe

Yhdistysoikeus-teoksen ensimmäinen painos ilmestyi vuonna 1989, toinen vuonna 1996, kolmas vuonna 2006, neljäs vuonna 2011 ja viides painos vuonna 2017. Nyt seitsemän vuotta myöhemmin ilmestyvä kuudes painos tuli tarpeelliseksi saattaaksemme teoksemme ajantasaiseksi.

Tässä uudistetussa painoksessa on otettu huomioon 2020-luvulla yhdistyslakiin tehdyt muutokset sekä yhdistysrekisterin toiminnassa tapahtuneet järjestelyt. Niissä keskeisellä sijalla on yhdistysten päätöksentekemuotojen monipuolistaminen digitalisaatiota ja etäosallistumisen muotoja hyödyntämällä. Teoksessa on otettu huomioon uusin oikeuskäytäntö ja oikeustutkimus.

Yhdistyselämässä tarvitaan luotettavaa tietoa yhdistyslaista ja muista yhdistyksiä koskevista säännöksistä. Kirjamme on perusteos, josta lukija löytää täsmälliset ja perustellut vastaukset käytännössä esiin tuleviin yhdistysoikeudellisiin kysymyksiin. Teos on samalla yhdistysoikeuden systemaattinen yleisesitys, yhdistyslain pykäläkohmainen kommentaari ja käytännön käsikirja.

Ensimmäisen painoksen esipuheesta ilmenevä työnjakomme on säilynyt, vain 9 luku Rekisteriin merkitseminen on siirtynyt kokonaan Tarastin osuuteen. Olemme lukeneet toistemme tekstit ja avustaneet toisiamme monin huomautuksin yhteisistä tulkinnoista.

Olemme kiitollisia saamastamme asiantuntija-avusta työelämäprofessori Timo Kaisanlahdelle kirjanpitoa, professori Päivi Korpisaarelle tietosuojaa, Patentti- ja rekisterihallituksen lakimiehelle, tiimiesimies Antti-Pekka Leinoselle yhdistysrekisteriä ja teknologiajohtaja Mika Ryynäselle etäosallistumista koskevista kommentteista.

Kustannustoimittaja Taija Haapaniemeä ja sisältöpäällikkö Arja Lappeteläistä kiitämme hyvästä yhteistyöstä teoksen painokuntoon saattamisessa.

Helsingissä 25. päivänä marraskuuta 2024

Heikki Halila Lauri Tarasti

Sisällys

Ensimmäisen painoksen esipuhe.....	V
Kuudennen painoksen esipuhe	VI
Lyhenteet	XXXI
JOHDANTO-OSA	1
1 YHDISTYSTOIMINNAN JA YHDISTYSLAINSÄÄDÄNNÖN HISTORIAA	3
2 NYKYISEN YHDISTYSLAIN SÄÄTÄMINEN JA LAIN OSITTAISMUUTOKSET	6
3 YHDISTYSOIKEUDEN LÄHTEISTÄ	12
3.1 Yleistä	12
3.2 Yhdistyslaki ja sen esityöt.....	12
3.3 Tuomioistuinratkaisut	13
3.4 Viranomaiskäytäntö yhdistysrekisterissä	15
3.5 Yhdistyskäytäntö.....	15
3.6 Oikeustiede ja yhdistysoikeus.....	16
4 YHDISTYSTOIMINNAN MUODOISTA JA LEVINNEISYYDESTÄ	19
4.1 Yleistä	19
4.2 Rekisteröidyt ja rekisteröimättömät yhdistykset	22
4.3 Rekisteröityjen yhdistysten jaottelua	23
4.4 Yhdistysten järjestärakenteita.....	25
4.5 Liittomuotoisesta yhdistyksestä ja erityisesti kiinteästä liitosta	29

5	YHDISTYMISVAPAAUS SUOMEN OIKEUDESSA	32
	5.1 Yhdistymisvapaus perusoikeutena	32
	5.1.1 Yhdistymisvapaussäännösten kehitys.....	32
	5.1.2 Positiivinen yhdistymisvapaus.....	35
	5.1.3 Negatiivinen yhdistymisvapaus	38
	5.1.4 Yhdistysautonomia	41
	5.1.5 Ammatillinen järjestäytymisvapaus	43
	5.1.6 Yhdistymisvapauden suojasta ja rajoituksista....	46
	5.1.7 Yhdistymisvapauden rikosoikeudellinen suoja..	51
	5.2 Kansainväliset ihmisoikeussopimukset sekä poikkeusolot	52
	5.2.1 Euroopan ihmisoikeussopimus	52
	5.2.2 Muista kansainvälisistä sopimuksista.....	54
	5.2.3 Poikkeaminen perusoikeuksista poikkeusoloissa.....	55
	KOMMENTAARIOSA.....	59
	YHDISTYSLAKI (503/1989).....	61
	1 LUKU. YLEISIÄ SÄÄNNÖKSIÄ	61
1 §	SOVELTAMISALA	61
	1 Suhde yhdistymisvapauteen.....	61
	2 Aatteellinen tarkoitus.....	62
	3 Toiminnan yhteisyysvaatimus.....	64
	4 Yhdistyksen tarkoituksen lainmukaisuus.....	65
	5 Yhdistyksen tarkoituksen hyvien tapojen mukaisuus	66
2 §	SOVELTAMISALAN RAJOITUKSET	70
	1 Pykälän tarkoituksesta.....	70
	2 Taloudelliset yhdistykset ja aatteellisen yhdistyksen liiketoiminta.....	71
	2.1 Yleistä taloudellisista yhdistyksistä	71
	2.2 Osuuskunnat.....	71
	2.3 Muut lailla säännellyt taloudelliset yhdistykset kuin osuuskunnat	72

2.4	Lailla sääntelemättömät taloudelliset yhdistykset.....	73
2.5	Yhdistyksen muuttaminen osuuskunnaksi	74
2.6	Taloudellisen ja aatteellisen yhdistyksen tunnusmerkistövertailua	75
2.6.1	Varainhankinta ja varainjako sekä jäsenpalvelut ja -edut.....	75
2.6.2	Esimerkkejä rajanvedosta	80
3	Lainsäädäntötoimin järjestetyt yhdistykset.....	85
4	Uskonnolliset yhdyskunnat	89
3 §	KIELLETYT YHDISTYKSET	91
4 §	LUVANVARAISET YHDISTYKSET	94
5 §	TALOUDELLINEN TOIMINTA.....	96
6 §	REKISTERÖINNIN OIKEUSVAIKUTUKSET	99
1	Sääntelyn lähtökohtia.....	99
2	Yhdistyksen oikeuskelpoisuuden sisältö.....	100
3	Vastuu yhdistyksen velvoitteista ja rangaistusvastuu.....	101
2 LUKU. YHDISTYKSEN PERUSTAMINEN	104	
7 §	PERUSTAMISKIRJA	104
1	Yhdistyksen perustamista koskevia yleisiä periaatteita ...	104
2	Perustamiskirja	105
3	Perustamiskokous.....	106
4	Perustajan ikärajavaatimus	107
8 §	SÄÄNNÖT	108
1	Sääntöjä koskevia yleisiä seikkoja	109
1.1	Sääntöjen alasta ja sitovuudesta.....	109
1.2	Sääntöjen vähimmäisisältö.....	112
1.3	Vapaaehtoiset sääntömääräykset.....	112
1.4	Sääntöjen tulkinnasta.....	116
1.5	Sääntöjen soviteltavuudesta.....	117
1.6	Hyvän hallinnon periaatteet (corporate governance)	119

2	Sääntöjen pakollisia määräyksiä koskevat vaatimukset ...	120
2.1	Yhdistyksen nimi (8 §:n 1 kohta)	120
2.2	Yhdistyksen kotipaikka (8 §:n 2 kohta)	121
2.3	Yhdistyksen tarkoitus ja toimintamuodot (8 §:n 3 kohta)	122
2.4	Yhdistykselle suoritettavat maksut (8 §:n 4 kohta).....	126
2.4.1	Maksuvelvollisuudesta määrääminen	126
2.4.2	Erilaiset maksut	129
2.4.3	Maksujen porrastaminen	130
2.4.4	Maksujen periminen ja tulouttaminen..	132
2.5	Yhdistyksen hallitus, tilintarkastajat ja toiminnantarkastajat (8 §:n 5 kohta)	135
2.6	Yhdistyksen tilikausi (8 §:n 6 kohta).....	138
2.7	Ajankohdat hallituksen, tilintarkastajien ja toiminnantarkastajien valitsemiselle, tilinpäätöksen vahvistamiselle ja vastuu- vapaudesta päättämiselle (8 §:n 7 kohta).....	138
2.8	Yhdistyksen kokouksen koollekutsuminen (8 §:n 8 kohta)	140
2.9	Purkautuneen tai lakkautetun yhdistyksen varojen käyttäminen (8 §:n 9 kohta).....	144
9 §	KAKSIKIELISYYS, YHDISTYKSEN NIMI	146
1	Kaksikielisenä rekisteröitävä yhdistys.....	146
2	Kaksikielinen yhdistyksen nimi	149
3	Vieraskielinen yhdistyksen nimi	149
4	Muu kieli yhdistyksen toiminnassa.....	150
3 LUKU. JÄSENYYS		152
10 §	JÄSENET	152
1	Jäsenkelpoisuutta koskevat lain periaatteet	152
2	Yksityiset henkilöt yhdistyksen jäsenenä	154
2.1	Ikää koskevat vaatimukset.....	154
2.2	Jäsenyyden periytyvyys.....	157
2.3	Vajaavaltaiseksi julistetut.....	157
2.4	Toiminimenhaltija yhdistyksen jäsenenä	158

3	Yhteisö ja säätiö yhdistyksen jäsenenä	158
3.1	Oikeushenkilötyyppejä ja oikeuskelpoisuusedellytys.....	158
3.2	Säätiöt yhdistyksen jäsenenä.....	160
3.3	Yksityisoikeudelliset yhteisöt yhdistyksen jäsenenä	161
3.4	Julkisyhteisöt yhdistyksen jäsenenä.....	162
4	Jäsenten lukumäärää koskeva vaatimus	162
5	Varsinaiset ja muut jäsenet yhdistyksessä	164
5.1	Jäsentyypit.....	164
5.2	Jäsenyyden pysyvyys	165
6	Valtiolliset yhdistykset	166
6.1	Käsite	166
6.2	Jäsenkunnan rajoitukset.....	167
MILLOIN YHDISTYKSEEN SOVELLETAAN SUOMEN YHDISTYSOIKEUTTA?		169
JÄSENTEN OIKEUKSISTA JA VELVOLLISUUKSISTA YHDISTYKSISSÄ		172
11 §	JÄSENLUETTELO	175
1	Jäsenluettelo ja sen pitäminen	175
2	Jäsenluetteloon merkittävät tiedot	178
3	Jäsenen oikeus saada tietoja jäsenluettelosta	181
4	Jäsenluettelotietojen käyttäminen ja luovuttaminen sivullisille	182
5	Viranomaisten oikeus saada tietoja yhdistyksen jäsenluettelosta	187
6	Luettelon pitäminen yhdistyksen potentiaalisista jäsenistä	188
12 §	JÄSENEKSI LIITTYMINEN	189
1	Kysymyksenasettelu	189
2	Liittymisaikomusta koskeva tahdonilmaisu	190
2.1	Liittymistahto ja tahdonilmaisun muoto.....	190
2.2	Erityisiä sääntömääräyksiä	192

3	Jäsenyyden hyväksyminen	193
3.1	Toimivaltainen orgaani	193
3.2	Merkintä jäsenluetteloon ja virheen korjautuminen.....	195
3.3	Päätöksenteko liitoissa	195
3.4	Jäsenedellytyksiä koskevat sääntömääräykset	196
	YHDISTYKSEN JÄSENYYPDEN PÄÄTTYMISEN TAPAUKSIA	200
13 §	YHDISTYKSESTÄ EROAMINEN	202
1	Eroamisoikeuden sisältö	203
2	Eroamisen tavat	205
3	Eroamisen ajankohta	208
14 §	YHDISTYKSESTÄ EROTTAMINEN	212
1	Erottamista koskevia yleisiä periaatteita	212
1.1	Erottaminen yhdistyksen ja jäsenen kannalta ...	212
1.2	Jäsenten yhdenvertaisuus erottamisen kannalta.....	213
1.3	Laista ja säännöistä johtuvat erottamisperusteet	215
1.4	Erotettavana oleva yksityinen henkilö ja yhteisö	218
1.5	Vahingonkorvaus erottamisen johdosta.....	219
2	Jäsenvelvoitteiden laiminlyöminen erottamisperusteena ..	220
2.1	Eri tasoilla määräytyneet jäsenvelvoitteet	220
2.2	Jäsenmaksun laiminlyöminen erottamisperusteena	222
2.3	Muun velvoitteen kuin maksuvelvoitteen laiminlyöminen erottamisperusteena	223
3	Yhdistystä huomattavasti vahingoittava toiminta erottamisperusteena	225
3.1	Yleisiä näkökohtia.....	225
3.2	Vahingoittamista koskevia näkökohtia	226
3.3	Oppositio toiminta sekä liittyminen kilpailevaan yhdistykseen ja toiminta siinä.....	228
3.3.1	Hallituksen esityksen arviointia	228

3.3.2	Kilpailevassa järjestössä toimiminen.....	228
3.3.3	Oppositio toiminta.....	230
3.3.4	Osallistuminen työtaisteluihin ja mielenilmaisuihin	235
3.3.5	Muu yhdistyksen vahingoittaminen.....	236
4	Laissa tai säännöissä määrättyjen jäsenedellytysten menettäminen	236
4.1	Jäsenkelpoisuuden menettäminen.....	236
4.2	Yhdistykseen lain säännösten tai sääntöjen määräysten vastaisesti otetut	238
5	Jäsenyyden pysyvyys sääntöjen jäsenyysperusteita muutettaessa.....	239
	JÄSENOIKEUKSIEN RAJOITTAMINEN JA KURINPITOTOIMET	241
1	Yleisiä periaatteita	241
1.1	Millaisia jäsenyyteen kohdistuvia sanktioita yhdistyksissä voi olla?.....	241
1.2	Kurinpitotoimien määräämisen perusteet	242
1.3	Kurinpitotoimet tuomioistuimessa ja Urheilun oikeusturvalautakunnassa	245
2	Erityisiä kurinpitotoimia ja jäsenyyteen kohdistuvia sanktioita.....	248
2.1	Määräaikainen erottaminen	248
2.2	Rahasakko	248
2.3	Jäsenen varoittaminen ja huomauttaminen	249
2.4	Jäsenen hallinnoimisoikeuksien kaventaminen	250
2.5	Jäsenpalvelujen ja yleisten jäsenoikeuksien epääminen	251
15 §	EROTTAMISMENETTELY	252
1	Yleistä	253
2	Toimivaltajako erottamisessa	254
3	Erottamispäätöksen perusteleminen	257
4	Erottamisen ilmoittaminen jäsenelle.....	258
5	Esteellisyys erottamisasiassa	259

6	Tilaisuuden varaaminen tulla kuulluksi erottamisesta	260
7	Erottamisasian mainitseminen kokouskutsussa	262
8	Erottamisen ajankohta.....	264
9	Hallituksen tekemän erottamispäätöksen saattaminen yhdistyksen kokouksen ratkaistavaksi	264
10	Jäsenen katsominen yhdistyksestä eronneeksi	266
4 LUKU. PÄÄTÖSVALTA		268
16 §	PÄÄTÖSVALLAN KÄYTTÄJÄT	268
1	Päätösvallan sisältö.....	268
2	Päätösvallan käyttö.....	270
3	Päätösvallan käyttäjien toimivaltuuksien jako.....	274
4	Toimivaltajaosta liittosuhteissa.....	276
17 §	JÄSENTEN PÄÄTÖSVALTA	280
1	Säännösten jaottelusta	282
2	Yhdistyksen kokous	283
3	Etäosallistuminen kokoukseen	284
3.1	Yleistä.....	284
3.2	Yhdistyksen säännöt etäosallistumisen järjestämisestä (YhdL 17.2 §).....	285
3.3	Erilliset äänestystilaisuudet	288
3.4	Postitse	288
3.5	Tietoliikenneyhteyden tai teknisen apuvälineen avulla	290
3.6	Osallistumisoikeudesta (YhdL 17.5 §)	291
3.7	Ääntenlaskennan oikeellisuudesta (YhdL 17.5 §).....	294
4	Päätösvallan käyttö ilman kokouspaikkaa (YhdL 17.3 §)	296
5	Päätösvallan käyttö ilman kokousta (YhdL 17.6 §)	297
6	Yksimielinen päätös (YhdL 17.7 §)	300

18 §	VALTUUTETTUJEN PÄÄTÖSVALTA	302
1	Yleistä	302
2	Valtuutettujen lukumäärä ja sen määräytymistapa	303
3	Valtuutettujen valitsemistapa	304
4	Kiintiöinti	306
	4.1 Kiintiöinnin perusteet	306
	4.2 Ehdokkaiden asettaminen kiintiöissä	307
	4.3 Valtuutettujen vaalista	310
5	Valtuutettujen toimikausi ja täydentäminen	312
	5.1 Toimikausi.....	312
	5.2 Valtuutetun eroaminen ja erottaminen	312
	5.3 Täydentäminen ja varajäsenet	315
6	Valtuutettujen tehtävät	316
7	Päätösvallan käyttö valtuutettujen kokouksessa	317
19 §	LIITTOÄÄNESTYS	318
1	Liittoäänestys	318
	1.1 Liittoäänestyksen käsite ja käyttö	318
	1.2 Liittoäänestykseen otettavat asiat	320
	1.3 Liittoäänestyksen toimittaminen.....	321
2	Päätösvallan käytön jako liitoissa	322
5 LUKU.	PÄÄTÖKSENTEKO	325
20 §	YHDISTYKSEN KOKOUS	325
1	Yhdistyksen sääntömääräisten kokousten pitäminen	326
2	Yhdistyksen ylimääräinen kokous	328
	2.1 Lain pääsääntö.....	328
	2.2 Ylimääräistä kokousta koskevat sääntömääräykset.....	331
3	Kokouksen koollekutsumista koskevan vaatimuksen muoto	333
4	Kokouksen alkutoimet	335
	4.1 Kokouksen avaaminen	335
	4.2 Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.....	335
	4.3 Kokousvirkaileijoiden valinta	337

4.4	Esityslista ja työjärjestys	338
4.5	Laillisuuden epääminen ja puheenjohtajan vaihtaminen.....	339
4.6	Kokousedustajien toteaminen	340
5	Kokouksen keskeyttäminen ja jatkokokous.....	342
6	Kokouksen kulusta.....	344
7	Erilaisten kokousten organisoiminen	345
21 §	VALTUUTETTUIEN KOKOUS.....	348
22 §	MUUN PÄÄTÖKSENTEON JÄRJESTÄMINEN	351
23 §	KOKOUKSESSA PÄÄTETTÄVÄT ASIAT	353
1	Toimivaltajaan perusteita	353
2	Yhdistyksen sääntöjen muuttaminen sekä äänestys- ja vaalijärjestystä koskevat päätökset	355
3	Päätös omaisuuden luovuttamisesta ja luottosopimukset	356
4	Hallituksen jäsenten, tilintarkastajien ja toiminnantarkastajien valitseminen ja erottaminen.....	362
5	Tilinpäätöksen tai vuosilaskelman vahvistaminen ja vastuuvapauden myöntäminen	363
6	Yhdistyksen purkaminen	363
24 §	KOKOUSKUTSU.....	364
1	Lainkohdan ydinsisältö	364
2	Kokouksen ajan, paikan ja ennakoilmoittautumisen mainitseminen	364
3	Asiakysymysten mainitseminen kokouskutsussa.....	366
4	Asioiden yksilöiminen kokouskutsussa.....	368
5	Säännöissä määrätyt kokouskutsuvaatimukset	370
6	Jäsenen aloiteoikeus.....	371
7	Etäosallistumisen vaikutus kokouskutsuun.....	372
8	Kokouskutsuvirheiden vaikutus.....	373

25 §	JÄSENEEN ÄÄNIOIKEUS	373
1	Lähtökohtia	374
2	Äänioikeus, puheoikeus ja läsnäolo-oikeus	374
3	Äänivaltaisen jäsenen vähimmäisikä	375
4	Äänioikeuden perusteet	377
5	Äänioikeuden epääminen	378
6	Äänimäärien porrastaminen	381
7	Äänimäärien varioiminen	384
8	Osallistuminen kokoukseen asiamiehen tai edustajan välityksellä	386
8.1	Yleisiä kysymyksiä	386
8.2	Henkilöjäsenyhdistyksissä tyypillisiä tilanteita..	387
8.3	Yhteisön edustaminen ja liittojen erityistilanteita	388
8.3.1	Lakimääräinen edustaja ja valtuutettu...	388
8.3.2	Liittokokousedustajien valitseminen.....	389
8.4	Avustajan käyttäminen.....	391
26 §	ESTEELLISYYS YHDISTYKSEN KOKOUKSESSA	392
1	Esteellisyyden yleiset perusteet	392
2	Jäsenen henkilökohtainen esteellisyys.....	393
3	Henkilökohtaisen esteellisyyden vaikutus.....	395
4	Toimiasemasta johtuva esteellisyys	396
5	Esteellisen asiamies ja edustaja	397
6	Esteellisyyssäännösten soveltaminen erilaisissa päätöksentekotilanteissa	398
27 §	PÄÄTÖKSENTEKOJÄRJESTYS	399
1	Yleistä	400
2	Päätökseen vaadittava enemmistö ja sen selvittäminen ...	401
2.1	Äänestysjärjestys ja päätökseen vaadittava enemmistö.....	401
2.2	Äänestystapa	404
2.3	Tasatulos.....	406
3	Määräenemmistöä vaativat päätökset	407
3.1	Yleiset periaatteet.....	407

3.2	Yhdistyksen purkaminen ja sen omaisuuden pääosan luovuttaminen	409
3.3	Sääntöjen muuttaminen yleensä	411
3.3.1	Tavallinen sääntömuutos	411
3.3.2	Sääntömuutos, johon riittää yli puolet annetuista äänistä	412
4	Sääntöjen muuttaminen, jos se loukkaa jäsenen erityistä etua tai olennaisesti yhdenvertaisuutta	414
5	Sääntömuutoksesta liitossa	417
28 §	VAALIT	418
1	Yleisiä kysymyksiä	419
2	Vaalitavat	420
3	Enemmistövaali vai suhteellinen vaali	422
4	Oikeus asettaa ehdokkaita	425
29 §	VAALIEN TOIMITTAMINEN	428
1	Enemmistövaalin toimittaminen	428
2	Suhteellisen vaalin toimittaminen	431
2.1	Vaalitapa yhdistyksen vapaassa harkinnassa	431
2.2	Pitkien listojen suhteellinen vaali	432
2.3	Henkilökohtainen suhteellinen listavaali	433
2.4	Henkilökohtainen suhteellinen vaali	435
2.5	Suhteellisuuteen vaikuttavia tekijöitä	436
3	Avoim vai salainen vaali ja tasatuloksen ratkaiseminen	437
30 §	ÄÄNESTYS- JA VAALIJÄRJESTYS	439
1	Käyttöala ja hyväksyminen	439
2	Äänestys- ja vaalijärjestyksen sisältö ja muut määräykset	442
3	Etäosallistumisen yksityiskohdista	444
31 §	PÖYTÄKIRJAN LAATIMINEN	449
1	Yleistä	450
2	Pöytäkirja kokouksesta	451
2.1	Laatiminen	451
2.2	Tarkastaminen	453

3	Pöytäkirja käytettäessä päätösvaltaa ilman kokousta	456
3.1	Laatiminen	456
3.2	Tarkastaminen	457
4	Pöytäkirjan julkisuus.....	457
PÄÄTÖSTEN PÄTEMÄTTÖMYYTTÄ KOSKEVIA		
PERUSKYSYMYKSIÄ		
		459
1	Jäsenten oikeussuojaan liittyviä yleisiä kysymyksiä.....	459
2	Päätöksen pätemättömyyden sääntelyn perusteet	461
3	Mitkä päätökset voivat olla pätemättömiä.....	462
32 §	PÄÄTÖKSEN MOITTEENVARAISUUS	463
1	Moitteenvaraisuuden sisältöä koskevia kysymyksiä	464
1.1	Moitteenvaraisuuden ja mitättömyyden rajasta	464
1.2	Virheen olennaisuutta ja vaikutuksia koskevia vaatimuksia.....	465
1.3	Sääntömuutokset ja sääntöjen tarkoituksen vastaiset päätökset.....	467
1.4	Muut menettelyvirheitä koskevat normilähteet	469
1.5	Toimenpiteet, jotka koskevat oikeutta osallistua kokoukseen ja äänioikeuden käyttämistä	470
1.6	Muut kokousmenettelyvirheet	475
1.7	Oikeustoimipillinen pätemättömyys	477
1.8	Päätöksen sisältövirheet.....	478
2	Päätöksen moittimista koskeva menettely	479
2.1	Keillä on oikeus nostaa moitekanne tuomioistuimessa.....	479
2.2	Moiteoikeuden säilyttäminen.....	481
2.3	Moiteoikeudenkäyntiä koskevia vaatimuksia....	483
33 §	PÄÄTÖKSEN MITÄTTÖMYYS	484
1	Mitättömyyden lajit.....	484
1.1	Typologian perusteista	484
1.2	Sivullisen oikeutta loukkaava päätös	485

1.3	Jäsenelle vakuutettua erityistä etua vähentävä päätös	486
1.4	Jäsenen yhdenvertaisuutta olennaisesti loukkaava päätös.....	487
1.5	Toimivaltajaon vastaisesti tehdyt päätökset	492
1.6	Olemattomat päätökset	492
1.7	Julkisoikeudellisten säännösten vastaiset päätökset	493
2	Mitättömyyden oikeusvaikutuksia	494
34 §	TÄYTÄNTÖÖNPANOKIELTO	495
6 LUKU.	YHDISTYKSEN HALLINTO	499
35 §	HALLITUS	499
1	Yleistä	499
2	Hallituksen jäsenen lakimääräiset kelpoisuusehdot.....	500
3	Hallituksen valintaa koskevia määräyksiä.....	502
4	Hallituksen jäsenen asemasta	507
4.1	Jäsenyyden alkaminen ja päättyminen.....	507
4.2	Hallituksen jäsenen toiminta	510
4.3	Hallituksen jäsenen tiedonsaanti.....	511
4.4	Hallituksen varajäsenet	512
5	Hallitus yhdistyksen organisaatiossa.....	513
6	Hallituksen tehtävistä.....	516
7	Hallitus yhdistyksen edustajana	523
8	Hallituksen sisäinen toiminta.....	526
8.1	Yleisiä kokousmenettelykysymyksiä	526
8.2	Vaihtoehtoiset päätöksentekomuodot	530
36 §	YHDISTYKSEN NIMENKIRJOITTAJAT	532
1	Nimenkirjoitusoikeuden perusteet	532
2	Hallituksen puheenjohtajan nimenkirjoitusoikeus.....	534
3	Muut nimenkirjoittajat	535
4	Nimenkirjoitusoikeuden rajoitukset	537
5	Nimenkirjoituksen sisältö	539
6	Yhdistyksen passiivinen edustaminen	539

VALIOKUNNAT, TOIMIHENKILÖT JA VIRKAILIJAT	
YHDISTYSORGANISAATIOSSA.....	540
1 Toimivalta	540
1.1 Valiokunnat.....	540
1.2 Johtava toimihenkilö	543
1.3 Muut toimihenkilöt.....	546
1.4 Jaostojen toimihenkilöt.....	547
2 Edustusvalta.....	548
37 § ESTEELLISYYS.....	551
1 Soveltamisala	551
2 Milloin esteellisyys syntyy?	552
3 Esteellisyysden toteaminen ja vaikutukset	554
37 a § KIRJANPITOVELVOLLISUUS JA MUU	
TILINPITOVELVOLLISUUS	555
1 Kirjanpitovelvollisuus ja muu tilinpitovelvollisuus	556
2 Tilinpitovelvollisuussääntelyn soveltamisala.....	558
3 Tilinpidon suorittaminen ja aineiston säilyttäminen.....	559
4 Oikeus tutustua yhdistyksen tilinpitoon.....	561
5 Asetus tilinpidosta	561
38 § TILINTARKASTUS	562
1 Legaalinormit yhdistyksen kirjanpidosta ja	
tilintarkastuksesta	562
2 Kirjanpito tilintarkastuksen pohjana	564
3 Tilinpäätös ja toimintakertomus.....	566
4 Tilintarkastajien valinta ja kelpoisuusehdot	569
4.1 Valinta.....	569
4.2 Kelpoisuusvaatimukset	570
4.3 Esteellisyys ja riippumattomuus.....	572
4.4 PRH:n määräämä tilintarkastaja	573
5 Tilintarkastuksen suorittaminen	574
6 Tilintarkastuslausumat	577
7 Tilintarkastajan palkkio	578
8 Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuus.....	579

38 a § TOIMINNANTARKASTUS	582
1 Toiminnantarkastusinstituution synty	583
2 Toiminnantarkastajien valinta	584
3 Toiminnantarkastajien kelpoisuusvaatimukset	586
4 Toiminnantarkastajan tehtävän suorittaminen	588
5 Toiminnantarkastuskertomus	591
6 Toiminnantarkastajan palkkio	592
39 § VAHINGONKORVAUSVELVOLLISUUS	593
1 Vahingonkorvausvelvolliset yhdistystoiminnassa	594
1.1 Vahingonkorvaus- ja rangaistusvastuu.....	594
1.2 Yhdistys korvausvelvollisena	595
1.3 Hallituksen jäsen ja toimihenkilö korvausvelvollisena	597
1.3.1 Korvausvelvollisuus yhdistykselle.....	597
1.3.2 Korvausvastuu jäseniä ja ulkopuolisia kohtaan	598
1.4 Yhdistyksen työntekijä korvausvelvollisena	601
1.5 Yhdistyksen jäsenet korvausvelvollisina.....	603
1.6 Yhdistyksen valtuutetut korvausvelvollisina	604
1.7 Tilintarkastaja korvausvelvollisena	604
1.8 Toiminnantarkastaja korvausvelvollisena.....	605
2 Korvausvastuun yleisiä määräytymisperusteita	605
2.1 Tahallinen tai tuottamuksellinen menettely vastuun perustana.....	605
2.2 Vastuuta poistavia seikkoja.....	611
2.3 Korvausvelvollisuuden sovittelu.....	613
2.4 Korvausvastuun jakautuminen usean kesken....	615
2.5 Korvausvastuun toteuttaminen	616
2.6 Vastuuvakuutus	618
7 LUKU. PURKAUTUMINEN	619
PURKAUTUMINEN JA YHDISTYKSEN MUU PURKAMINEN	619
YHDISTYSTEN YHDISTÄMISESTÄ ELI FUUSIOSTA	621

40 §	YHDISTYKSEN PÄÄTÖKSEEN PERUSTUVA SELVITYSMENETTELY	626
1	Rekisteröidyn yhdistyksen purkautumispäätöksestä.....	627
2	Selvitysmiehet	629
3	Selvitystoimet	631
4	Varojen käyttö purkautumisessa	633
5	Loppuselvitys ja yhdistyksen purkaminen.....	634
41 §	TOIMINTANSA LOPETTANEEN YHDISTYKSEN MÄÄRÄÄMINEN PURETTAVAKSI	637
41 a §	YHDISTYKSEN PURKAMINEN JA POISTAMINEN REKISTERISTÄ VIRANOMAISEN ALOITTEESTA	641
1	Yleistä	642
2	Rekisteristä poistamisen toteuttaminen	643
3	Rekisteristä poistaminen hallituksen puheenjohtajan puuttuessa	645
41 b §	REKISTERISTÄ POISTAMISEN OIKEUSVAIKUTUKSET	647
42 §	SELVITYSTOIMIEN MOITTIMINEN	649
8 LUKU.	YHDISTYKSEN LAKKAUTTAMINEN	652
	YHDISTYSTEN VALVONTA	652
1	Yleistä hallinnollisesta valvonnasta.....	652
2	Yhdistysten verotuksesta.....	653
3	Julkisten avustusten käytön valvonta	657
43 §	LAKKAUTTAMINEN JA VAROITUS	658
1	Yleistä	659
2	Lakkauttamisen perusteet.....	660
3	Kanneoikeus.....	664
4	Oikeudenkäynnistä	665
5	Varoitus	665
6	Lakkauttamisesta ja varoituksesta liittomuotoisissa yhdistyksissä	666
7	Varojen menettäminen valtiolle	668

44 § VÄLIAIKAINEN TOIMINTAKIELTO	669
1 Väliaikainen toimintakielto	
lakkauttamisoikeudenkäynnissä	669
2 Väliaikainen toimintakielto ennen lakkauttamisasian	
vireilletuloa	671
3 Yhteisiä säännöksiä	672
45 § TOIMINNAN LOPETTAMINEN JA SELVITYSMIEHET	673
1 Toiminnan lopettaminen	674
2 Uskotut miehet ja selvitysmiehet	676
46 § LAILLINEN TUOMIOISTUIN	677
9 LUKU. YHDISTYSREKISTERIIN MERKITSEMINEN	679
YHDISTYSREKISTERI	679
47 § YHDISTYSREKISTERI JA REKISTERINPITÄJÄ	681
1 Patenti- ja rekisterihallitus ja yhdistysrekisteri	682
2 Yhdistysrekisterin julkisuus ja maksut	684
48 § PERUSILMOITUS	687
49 § PERUSILMOITUKSEN KÄSITTELY JA YHDISTYKSEN	
REKISTERÖIMINEN	690
1 Oikeuskelpoisuuden saavuttamisen perusteet	690
1.1 Normatiivijärjestelmä yhdistymisvapauden	
kannalta	690
1.2 Sääntötarkastuksen toteutuminen	692
2 Säännöille ja rekisteri-ilmoitukselle YhdL 49.1 §:n	
perusteella asetettavat vaatimukset	693
2.1 Rekisteri-ilmoituksen lainmukaisuus	693
2.2 Yhdistyksen nimeä koskevat vaatimukset	694
2.2.1 Vaatimukset	694
2.2.2 Nimen harhaanjohtavuutta ja	
erottuvuutta koskevia ratkaisuja	698
2.3 Sääntöjen sisältö YhdL 1 luvun säännösten	
kannalta	702
2.4 Muu lakiin perustuva este rekisteröimiselle	703

3	Perusilmoituksen täydentäminen ja oikaiseminen sekä lausunnon antaminen siitä.....	706
3.1	Sääntelyn perusteet.....	706
3.2	Hakemuksen tutkimatta jättäminen tai hylkääminen.....	708
3.3	Viranomaisen menettely, kun hakemusta ei ole jätetty tutkimatta, hyväksytty tai hylätty.....	709
3.4	Yhdistyksen mahdollisuus tehdä hakemukseen viranomaisen vaatimat muutokset.....	710
4	Rekisteröimisen toimittaminen	714
50 §	REKISTERÖIMISTÄ OSOITTAVA MERKINTÄ	715
51 §	KAKSIKIELISEN YHDISTYKSEN REKISTERÖIMINEN	716
52 §	MUUTOSILMOITUS	718
1	Muutosilmoituksen tekeminen.....	719
2	Sääntöjen muutoksen voimaantulo.....	722
3	Hallituksen puheenjohtajan ja muun nimenkirjoittajan vaihtumisen voimaantulo	723
53 §	PURKAUTUMISILMOITUS	726
54 §	MUUTOS- JA PURKAUTUMISILMOITUSTEN KÄSITTELY	729
1	Muutos- ja purkautumisilmoitusten käsittelystä yleensä ..	729
2	Ilmoitusten oikeellisuuden varmistaminen	731
55 §	ENNAKKOTARKASTUS.....	733
1	Yleistä ennakkotarkastuksesta.....	734
2	Milloin ennakkotarkastus toimitetaan	735
3	Ennakkotarkastuksen hakeminen	735
4	Käsittely	737
5	Perus- ja muutosilmoitusten tekeminen	739
6	Ennakkotarkastetun sääntömuutoksen voimaantulosta...	740

56 § MUUTOKSENHAKU JA REKISTERIMERKINNÄN KUMOAMINEN	742
1 Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen	742
2 Kanne rekisterimerkinnän kumoamiseksi	744
57 § TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET	750
10 LUKU. REKISTERÖIMÄTTÖMÄT YHDISTYKSET	751
YLEISTÄ REKISTERÖIMÄTTÖMISTÄ YHDISTYKSISTÄ	751
1 Rekisteröimättömän yhdistyksen tunnusmerkit YhdL 59.3 §:ää vasten	751
2 Erilaisia rekisteröimättömiä yhdistyksiä	753
58 § VASTUU VELVOITTEISTA	756
1 Peruskysymyksiä rekisteröimättömistä yhdistyksistä	756
2 Vastuu rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta suoritetuista toimista	760
59 § YHDISTYKSEN PUOLESTA TOIMIMINEN	764
1 Vastaajapuhevallan käyttämisen ongelmia	765
2 Yhdistyksen haastaminen ja edustaminen viranomaisissa YhdL 59.1 §:n mukaan	766
3 Rekisteröimättömän yhdistyksen lakkauttaminen	768
4 Rekisteröimättömien yhdistysten sisäinen toiminta	769
11 LUKU. ERINÄISIÄ SÄÄNNÖKSIÄ	773
60 § TUOMIOISTUIMEN ILMOITUSVELVOLLISUUS	773
Tuomioistuimen ilmoitukset	773
61 § OMAISUUDEN LUOVUTTAMINEN KONKURSSIIN	777
1 Päätös omaisuuden luovuttamisesta konkurssiin	777
2 Konkurssin vaikutus yhdistyksen purkautumiseen	780

62 § RANGAISTUSSÄÄNNÖS	782
1 Laittoman yhdistystoiminnan harjoittaminen	782
2 Väärän ilmoituksen tai vakuutuksen antaminen	783
3 Tilinpitorikkomus	784
4 Ilmoittamatta jättäminen yritys- ja yhteisötietolaissa	785
12 LUKU. VOIMAANTULO- JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET	786
63 § VOIMAANTULO	786
64 § TÄMÄN LAIN VASTAISET MÄÄRÄYKSET	786
67 § MÄÄRÄVÄHEMMISTÖÄ KOSKEVA MÄÄRÄYS	787
68 § VAALITAPA	788
70 § NIMENKIRJOITUSOIKEUTTA KOSKEVAT RAJOITUKSET	789
YHDISTYSREKISTERIASETUS (506/1989)	790
LÄHDELUETTELO	793
OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO	807
ASIAHAKEMISTO	811